

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය වඩාත් යහපත් පාලන ක්‍රමයක් ලෙස ලෝකයේ පිළිගැනීමට ලක් වී ඇත. ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනය ජනතා අදහස් නියෝජනය වන, ජනතා සහභාගිත්වය මත සිදු වන පාලන ක්‍රමයක් වීම එයට ප්‍රධාන හේතුවකි. මෙම පරිවිශේෂයෙන් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමය පිළිබඳ පහත සඳහන් මාත්‍රකාවලට අදාළ විෂය කරුණු අධ්‍යයනය කිරීමට ඔබට අවස්ථාව ලැබෙනු ඇත.

- ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයේ ආරම්භය හා විකාශනය
- ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයක අංග ලක්ෂණ
- රාජ්‍ය සහ ආණ්ඩුවේ ස්වභාවය
- ජාතික රාජ්‍යයේ ස්වභාවය එහි ආරම්භය හා විකාශනය
- රාජ්‍යයේ භූමිකාව
- ආණ්ඩුක්‍රමවල ස්වරුප හා ලක්ෂණ
- ආණ්ඩුවේ සංවිධාන ව්‍යුහය හා ක්‍රියාකාරීත්වය
- පුරවැසියා සතු වගකීම්
- පුරවැසියා කෙරෙහි වන වගකීම්
- ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයේ සාර්ථකත්වයට අවශ්‍ය අංග
- ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයේ වැදගත්කම

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනය හැඳින්වීම

ඇත අතිතයේ සිට ම මිනිසා තම අවශ්‍යතා සපුරා ගැනීමේ පහසුව සලකා සාමූහික ව ජ්‍යෙන් වීමට පුරුදු වී සිටියන. සමාජය ක්‍රමයෙන් දියුණු වීමත් සමග ජන සමාජයේ යහපැවැත්ම සඳහාත් නීතිය හා සාමය ආරක්ෂා කිරීම සඳහාත් සංවිධානාත්මක පාලන ක්‍රමයක් අවශ්‍ය විය.

ඒ අනුව අතිතයේ පටන් ලෝකයේ විවිධ රාජ්‍යයන් පාලනය කිරීම සඳහා විවිධ පාලන ක්‍රම හාවිත කර ඇත. රාජාණ්ඩු ක්‍රමය, රදුල ආණ්ඩු ක්‍රමය, ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමය එවාට නිදසුන් ලෙස දැක්වීමට හැකි ය. වර්තමානයේ ශ්‍රී ලංකාව ඇතුළු ලෝකයේ බොහෝ රටවල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමය තම රටවල පාලනය සඳහා යොදගෙන ඇත.

“ප්‍රජා” යන්නෙන් අදහස් කරන්නේ ජනතාවයි. “තන්ත්‍රය” යනු පාලන ක්‍රමයයි. “වාදය” යන්නෙන් මතවාදය යන්න අදහස් කෙරේ. මේ අනුව ජනතාව විසින් ඔවුන්ගේ පාලනය සඳහා පවත්වාගෙන යන පාලන ක්‍රමය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමය ලෙස හැඳින්විය හැකි ය.

“ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය” යන්න හැඳින්වීම සඳහා ඉංග්‍රීසි භාෂාවේ “Democracy” යන වචනය භාවිත කෙරේ. එය ග්‍රීක භාෂාවේ Demos හා Kratos යන වචනවල එකතුවෙන් සැදී ඇත. Demos යන්නෙන් ජනතාවත් Kratos යන්නෙන් පාලනය යන්තත් අදහස් වේ. මේ අනුව ග්‍රීක භාෂාවේ එම වචනවලින් අදහස් වන්නේ ජනතාවගේ පාලනය යන්තයි. සාපු ව හෝ වකු අන්දමින් පාලන කටයුතු සඳහා ජනතාවට සහභාගි වීමට ඉඩ ලැබෙන පාලන ක්‍රමය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමය ලෙස හැඳින්වීමට හැකි ය.

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයේ ආරම්භය හා විකාශනය

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමයේ ඇතැම් ලක්ෂණ ඇත අතිතයේ පටන් පෙරදිග හා අපරදිග රටවල ක්‍රියාත්මක වූ බවට සාක්ෂාත් ඉතිහාසයෙන් හමු වේ.

1.1 රුපය - කාරියවිඩ්ස් අංශය - ඇතැන්ස් ග්‍රීසිය

1.2 රුපය - පාර්තිනන් ඇතොශ්පොලිස් ඇතැන්ස් - ග්‍රීසිය

ග්‍රීසියේ “ඇතැන්ස්” පොර රාජ්‍යයේ පාලන කටයුතු සෑපු ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ලක්ෂණ පදනම් කර ගෙන සිදු වූ බව සඳහන් වේ. ඇතැන්ස් පොර රාජ්‍යයේ ප්‍රධාන පාලන ආයතනයක් වූයේ පුරවැසි සහාවයි. පුරවැසි සහාවේ දී පාලන කටයුතු සම්බන්ධයෙන් පුරවැසියන්ගේ කැමැත්ත සෑපු ව ම විමසීමට ලක් කර ඇත. ඒ අනුව පාලනයට සහභාගි වීමට පුරවැසියන් සියලු දෙනාට ම අවස්ථාව ලැබේ ඇත. එහෙත් නගර වැසි කාන්තාවන්ට, වහුලුන්ට හා විදේශීකයන්ට එයට සහභාගි වීමට අවස්ථාව ලැබේ නැත. ඇතැන්ස් නගරයේ පැවති මෙම පාලන ක්‍රමය සෑපු ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමය ලෙස හැඳින්වේ. තීන්දු ගැනීමේ ක්‍රියාවලියට සියලු දෙනා ම සම්බන්ධ වීම සෑපු ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය ලෙස අර්ථ දැක්විය හැකි ය.

ක්‍රි. පූ. 6 වන සියවසේ ඉන්දියාවේ “වත්මී” ජනපදයේ සමුහාණ්ඩු පාලන ක්‍රමයක් පැවති බවට ඉතිහාසයෙන් තොරතුරු හමු වේ. “වත්මී” ජනපදය පාලනයේ දී අනුගමනය කළ සංජ්‍යා අපරිහානීය ධර්ම වර්තමාන ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනය තුළ ද දැකිය හැකි ය. එම සංජ්‍යා අපරිහානීය ධර්ම කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- නිතර රස්වීම හා සාකච්ඡා කිරීම.
- සමගි ව රස්වීම, සමගි ව සාකච්ඡා කිරීම, සමගි ව විසිර යාම.
- නොපැන වූ නීති නොපැන වීම, පැන වූ නීති නොපිරිහෙලා ක්‍රියාත්මක කිරීම, ඒවා පිළිපැදිම.
- ජේජ්‍යා යියන්ට ගරු සැලකිලි දැක්වීම, ඔවුන්ගේ අවවාද අනුකාසනාවලට ගරු කිරීම හා ඒවා පිළිපැදිම.

මේ අනුව ඇතැම් පෙරදිග රටවල පාලන කටයුතුවල දී ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ලක්ෂණ අනුගමනය කළ බව පැහැදිලි වේ.

ක්‍රි. ව. 5 වන සියවසේ සිට 15 වන සියවස දක්වා යුරෝපයේ පැවතුණේ වැඩවසම් සමාජ ක්‍රමයයි. ක්‍රි. ව. 15 වන සියවසෙන් පසු ඉඩම් තුක්තිය හා බැඳුණු සේවාවන් සැපයීම මත පදනම් වූ කාමි ආර්ථික රටාව වෙනුවට වාණිජ ආර්ථිකයක් ගොඩ තැගීම ආරම්භ විය. ඒ සමග ධෙන්ශ්වර පන්තියක් ද බිජි විය. 15 වන සියවසෙන් පසු යුරෝපයේ ජාතික රාජු බිජි වීම ඇරුණුණි. ඒ සමග ම ලිබරල්වාදී අධ්‍යක්ෂ පැතිර යාම නිසා පුද්ගල තිදහස ඇගයීමට ලක් විය.

රාජාණ්ඩු ක්‍රමය වෙනුවට පාලන කටයුතු සම්බන්ධයෙන් ජනතා නියෝජිතයන්ගේ බලය ඉස්මතු වන්නට විය. ක්‍රි. ව. 1688 සිදු වූ ඉංග්‍රීසි විජ්ලවය (උත්කෘෂ්ඨ විජ්ලවය) මෙයට නිදුසුන් ලෙස දැක්වීය හැකි ය. මෙම විජ්ලවයෙන් පසු ජනතා නියෝජිතයන්ගෙන් සමන්විත පාර්ලිමේන්තුවේ බලය වර්ධනය වීමේ ක්‍රියාවලිය ආරම්භ විය.

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයේ ස්වරුප

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමය පිළිබඳ ව විමසා බලන විට එහි ප්‍රධාන ස්වරුප දෙකක් දක්නට ලැබේ.

- සංජ්‍යා ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය
- වතු ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය (නියෝජන ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය)

සංජ්‍යා ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය

ග්‍රීසියේ ඇතැන්ස් පෙර රාජුයේ පැවති පාලන ක්‍රමය මෙයට නිදුසුනක් ලෙස දැක්වීය හැකි ය.

සංපුර්ණ ප්‍රජාතනත්ත්වාදය යනු රටක ජනතාව එක් සේවානයකට රස් වී සංපුර්ණ ව හා ඉක්මනින් රාජ්‍ය පාලන කටයුතු පිළිබඳ සාකච්ඡා කර ජනතා කැමැත්ත මත තීරණ ගන්නා කුමයයි.

පාලන කුමයක් ලෙස සංපුර්ණ ප්‍රජාතනත්ත්වාදය වර්තමානයේ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී මත්වන ගැටුළු,

- වර්තමාන රාජ්‍ය භූමි ප්‍රමාණයෙන් විශාල වීම
- වර්තමාන රාජ්‍ය අධික ජනගහනයකින් සමන්විත වීම
- සියලු පුරවැසින් එක් සේවානයකට රස් කිරීමේ අපහසුතාවය
- සමාජ අවශ්‍යතා සංකීරණ වීම

වකු ප්‍රජාතනත්ත්වාදය

සංපුර්ණ ප්‍රජාතනත්ත්වාදී පාලනය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී මත වූ ප්‍රායෝගික ගැටුළු හේතු කොට ගෙන පසු කාලයේ දී මහජනය වෙනුවෙන් තෙව්රා ගන්නා නියෝජිතයන් මගින් රටේ පාලනය ක්‍රියාත්මක කිරීම ආරම්භ විය. මෙය වකු ප්‍රජාතනත්ත්වාදය හෙවත් නියෝජන ප්‍රජාතනත්ත්වාදය ලෙස හැඳින්වේ.

එය 17 වන සියවසේ දී යුරෝපයේ පාලන කුමයක් ලෙස හාවිත වන්නට විය. ඉන් පසු ව විවිධ වින්තකයන්ගේ අදහස් අනුව මෙම පාලන කුමය තව දුරටත් පෝෂණය වී ඇත. ඒ අනුව පාලනය සඳහා පාර්ලිමේන්තුව වැනි නියෝජිත ආයතන බිජි වී ඇත.

“ජනතාව විසින් ජනතාව උදෙසා පවත්වාගෙන යනු ලබන ජනතාවගේ පාලන කුමය ප්‍රජාතනත්ත්වාදී පාලන කුමයයි”

- ඒවාහම ලින්කන් -

“ප්‍රජාතනත්ත්වාදය යනු සියලු දෙනාට ම අයිතිවාසිකම් හිමිවන පාලන කුමයයි.”

- සිලර් -

නියෝජන ප්‍රජාතනත්ත්වාදය යටතේ පුරවැසියන්ට සංපුර්ණ ම පාලන කටයුතුවලට සහභාගි වීමට ඇති ඉඩකුඩ සීමා වේ. නියෝජන ප්‍රජාතනත්ත්වාදය ක්‍රියාත්මක වන ඇතැමි රටවල් පාලන කටයුතුවල දී සංපුර්ණ ම ජන්දායකයන්ගේ අදහස් විමසුමට ලක් කරන අවස්ථා ඇත.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාව අනුව ජනමත විවාරණය රට නිදුසුනක් ලෙස දැක්විය හැකි ය.

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය පාලන ක්‍රමයක් ලෙස වැදගත් වන ආකාරය

වර්තමාන බොහෝ රාජ්‍ය බහු සංස්කෘතික ජන සමාජවලින් සමන්වීත වේ. එබදු සමාජයක සැම සාමාජිකයෙක් ම පාලන යාන්ත්‍රණයේ කොටස්කරුවන් බවට පත්වීම ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනය තුළ සිදු වේ.

ලෝකයේ බොහෝ රටවල් ජාතික මට්ටමෙන් හා ප්‍රාදේශීය මට්ටමෙන් මහජනතාව පාලනයට සම්බන්ධ කර ගැනීම සඳහා පාලන ආයතන ගොඩනගා ගෙන පාලනය ගෙන යයි.

- ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය පාලන ක්‍රමයක් ලෙස වැදගත් වන්නේ එය මහජන කැමැත්ත මත සිදු වන නිසා ය. පාලනය සඳහා නියෝජිතයින් තෝරා ගනු ලබන්නේ මහජනතාවගේ බහුතර කැමැත්ත අනුව ය.
- ආණ්ඩු බලය හිමි වන්නේ ජනතා ජන්දයෙන් වැඩි නියෝජිත පිරිසක් තෝරී පත් වූ පක්ෂයට හෝ කණ්ඩායමට ය.
- නීති සම්පාදනය කරනු ලබන්නේ ද මහජන ජන්දයෙන් තෝරී පත් වූ නියෝජිතයන්ගේ බහුතර කැමැත්ත අනුව ය.

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය ජීවන ක්‍රමයක් ලෙස වැදගත් වන ආකාරය

සමාජ හා ජීවන ක්‍රමයක් ලෙස ද ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය වැදගත් වේ. අනාථ මත ගරු කිරීම, සාකච්ඡා මගින් තීරණවලට එළඹීම, සමානාන්ත්‍රිතාව ගරු කිරීම, අයිතිවාසිකම භුක්ති විදිමින් ඒ හා බැඳුණු යුතුකම් අයෙන ජීවන ක්‍රමයකට පුරු වූ ජන සමාජයක් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ජන සමාජයක් වේ.

එවන් ජන සමාජයක් තුළ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනය ඉතා භෞදිත් ක්‍රියාත්මක කිරීමට අවශ්‍ය වාතාවරණය ද ගොඩනගෙනු ඇත.

ක්‍රියාකාරකම

- ශ්‍රී ලංකා ජීවිතයේ නගරයේ පැවති සංජ්‍ර ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයේ මූලික ලක්ෂණ ලැයිස්තුගත කරන්න.
- නියෝජන ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය පිළිබඳ මෙහි සඳහන් නිර්වචන සැලකිල්ලට ගෙන සරල නිර්වචනයක් ඉදිරිපත් කරන්න.
- ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ජන සමාජයක සාමාජිකයු ලෙස කටයුතු කිරීමේ ද ඔබ තුළ වර්ධනය කර ගත යුතු ගුණාංශ ලේඛනයක් සකස් කරන්න.

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමයක අංග ලක්ෂණ

සර්වජන ජන්ද බලය පදනම් කරගෙන ආණ්ඩු සහ පාලකයන් තෝරා ගැනීම

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමයක් පවතින රටක පාලනය සඳහා නියෝගීතයන් තෝරා ගනු ලබන්නේ සර්වජන ජන්ද බලය පදනම් කර ගෙන ය. එමෙන් ම සංජ්‍ර ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ලක්ෂණ අනුව පැවැත්වෙන ජනමත විවාරණය වැනි අවස්ථාවල දී ද සර්වජන ජන්ද බලය ක්‍රියාත්මක වේ.

නියම කරන ලද වයස් සීමාවක් ඉක්ම වූ පුරවැසියන්ට කිසිදු හේදයකින් තොර ව ජන්ද බලය හිමි වේ. ස්ත්‍රී පුරුෂභාවය, ජන වර්ගය, රැකියාව, ආදායම ආදිය නොසලකා ජන්ද බලය පිරිනමනු ලැබේ. එය සර්වජන ජන්දබලය ලෙස හැඳින්වේ.

දැනට ක්‍රියාත්මක වන ග්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවේ 3 වන ව්‍යවස්ථාවේ මෙසේ සඳහන් වේ.

”ජ්‍රී ලංකා ජනරජයේ පරමාධිපත්‍ය ජනතාව කෙරෙහි පිහිටා ඇත්තේ ය. පරමාධිපත්‍යය අත්හළ නොහැක්කේ ය. පරමාධිපත්‍යයට පාලන බලතළ, මූලික අයිතිවාසිකම සහ ජන්ද බලය ද ඇතුළත් වන්නේ ය.”

1.3 රුපය - ජන්දය ප්‍රකාශ කරන අවස්ථාවක් දැක්වෙන ජායාරුපයක්

ක්‍රියාකාරකම

ජ්‍රී ලංකාවේ ජන්දදයකයන්ට ජන්දය පාවතිවි කිරීමට ලැබෙන මැතිවරණ තම් කරන්න.

තරගකාරී පක්ෂ ක්‍රමය

දේශපාලන පක්ෂ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයක ක්‍රියාකාරීත්වය සඳහා අත්‍යවශය අංශයකි.

රටක පාලනය සඳහා සකස් කර ගෙනු ලැබූ ප්‍රතිපත්ති මාලාවක් පදනම් කර ගෙන, පාලන බලය ලබා ගැනීමේ අරමුණ ඇති ව සංවිධානය වූ පුද්ගල කණ්ඩායමක් දේශපාලන පක්ෂයක් ලෙස සරල ව හැඳින්විය හැකි ය.

කිසියම් රටක දේශපාලන බලය ලබා ගැනීම සඳහා තරග කිරීමට පක්ෂ රාජියකට ඉඩ ප්‍රස්තා සලසා තිබේම තරගකාරී පක්ෂ ක්‍රමයක් ලෙස හැඳින්විය හැකි ය. දේශපාලන පක්ෂ විවිධ දේශපාලන හා ආර්ථික වැඩ පිළිවෙළ පදනම් කර ගෙන මහජන කැමැත්ත ලබා ගැනීමේ නිරන්තර තරගයක යෙදෙන අන්දම දැකිය හැකි ය. මේ අනුව ජනතාවට තමන් කැමැති දේශපාලන පක්ෂයක් තෝරා ගැනීමට අවස්ථාව සැලැසේ.

පක්ෂ ක්‍රමයේ විවිධ ස්වරූප තුළින් හඳුනාගත හැකි ය. ඒවා නම්,

බහු පක්ෂ ක්‍රමය

දේශපාලන පක්ෂ රාජියක් ක්‍රියාත්මක වේ. ශ්‍රී ලංකාව, ඉන්දියාව බහු පක්ෂ ක්‍රමය ක්‍රියාත්මක වන රටවලට නිදුසුන් ය.

ද්වී පක්ෂ ක්‍රමය

දේශපාලන පක්ෂ කිහිපයක් ක්‍රියාත්මක වේ. එහෙත් මැතිවරණවල දී ආණ්ඩු බලය වරින් වර මාරු වන්නේ ප්‍රබල පක්ෂ දෙකක් අතර ය. නිදුසුන්:- මහා බ්‍රිතාන්‍ය, ඇමෙරිකා එක්සත් ජනපදය

එක පක්ෂ ක්‍රමය

රට තුළ නිත්‍යානුකූල ව එක් දේශපාලන පක්ෂයක් පමණක් ක්‍රියාත්මක වේ. සමාජවාදී දේශපාලන දරුණු පදනම් කර ගෙන පක්ෂ ක්‍රියාත්මක වේ. පවත්නා රටවලට නිදුසුන් :- විනය, කියුබාව, උතුරු කොරියාව

තරගකාරී පක්ෂ ක්‍රමයක යහපත් ලක්ෂණ

- ජන මතය නියෝගනයට ඇති ඉඩකිඩි පුරුෂී වීම.
- අත්තනොමතික පාලනයක් බිඟි වීම වැළැක්වීම.
- ආණ්ඩු පක්ෂයේ අභිතකර ප්‍රතිපත්ති විවේචනය කිරීම තුළින් ඒවා නිවැරදි කර ගැනීමට අවස්ථාව සැලැසීම.
- ජන සමාජයේ පවතින විවිධත්වය නිරුපණය වීමට අවස්ථාව සැලැසීම.
- බහුවිධතාව තුළින් එක්සත් බව ගොඩනැගීම.

ශ්‍රී ලංකා කුමාරකම්

- ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයක් සඳහා බහු පක්ෂ කුමයෙන් ඉටුවන සේවය පැහැදිලි කරන්න.
- පහත දැක්වෙන රටවල ශ්‍රී ලංකා මක වන දේශපාලන පක්ෂ කිහිපයක් නම් කරන්න.

ශ්‍රී ලංකාව	ඉන්දියාව	මහා බ්‍රිතානායි

ඡන්ද කොට්ඨාස කුමය

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනය සඳහා ජනතා නියෝජිතයන් සම්බන්ධ කර ගැනීමට යොද ගන්නා උපාය මාර්ගයක් ලෙස රට ඡන්ද කොට්ඨාසවලට බෙදු වෙන් කිරීම වැදගත් වේ. මෙම ඡන්ද කොට්ඨාස පදනම් කර ගෙන ව්‍යවස්ථාදයකයට මෙන් ම ප්‍රාදේශීය පාලන ආයතනවලට ද නියෝජිතයන් තෝරා පත් කර ගනු ලැබේ. නියෝජිතයන් තෝරා පත් කර ගැනීම සඳහා වර්තමානයේ දී බහුල වශයෙන් අනුගමනය කරනු ලබන්නේ සරල බහුතර නියෝජන කුමය හා සමානුපාතික නියෝජන කුමයයි.

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්ම ව්‍යවස්ථාවට අනුව ඡන්ද කොට්ඨාස බෙදු වෙන් කිරීම සිදු කරනු ලබන්නේ මැතිවරණ කොට්ඨාස සීමා නිර්ණය කොමිෂන් සභාව මගිනි. ඡන්ද කොට්ඨාස බෙදු වෙන් කිරීම සඳහා තුමිය හා ජනගහනය ප්‍රධාන නිර්ණායක ලෙස හාවිත කරයි.

නිදසුනක් ලෙස ශ්‍රී ලංකාවේ මැතිවරණ දිස්ත්‍රික්ක සිතියම මෙහි දක්වා ඇත.

1.4 රුපය - ශ්‍රී ලංකාවේ මැතිවරණ දිස්ත්‍රික්ක සිතියම

ඡන්ද කොට්ඨාස අනුව නියෝජිතයන් තෝරා ගැනීම නිසා අත්වන ප්‍රයෝජන

- ජන සමාජයක පවත්නා ජන වර්ගය, ආගම, භාෂාව, කුලය වැනි හේද නොසලකා සියල්ලන්ගේ මතය නියෝජනය වන පරිදි නියෝජිතයන් තෝරා පත් කර ගැනීමට අවස්ථාව ලැබේම.
- දේශපාලන ක්‍රියාවලිය පවත්වා ගෙන යාමට අවශ්‍ය වන නායකයන් ප්‍රාදේශීය මට්ටමෙන් බිජි කර ගැනීමට අවස්ථාව ලැබේම.
- ඡන්ද කොට්ඨාසයට වග කියන නියෝජිතයකු තෝරා පත් කර ගැනීමට ජනතාවට අවස්ථාව ලැබේම
- ප්‍රාදේශීය සංවර්ධනයට ඉඩ ප්‍රස්තා සැලැසීම

ක්‍රියාකාරකම්

- ඔබ පදිංචි ප්‍රදේශය අයත් වන මැතිවරණ දිස්ත්‍රික්කය නම් කරන්න.
- පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණයක දී එම දිස්ත්‍රික්කය සඳහා පත් කර ගන්නා නියෝජිතයන් සංඛ්‍යාව කොපමෙන් ද?
- ශ්‍රී ලංකාව මැතිවරණ දිස්ත්‍රික්ක කියකට බෙදා තිබේ ද?

නිදහස් හා සාධාරණ මැතිවරණ

මැතිවරණ මගින් පාලන ආයතන සඳහා නියෝජිතයන් තෝරා ගැනීම ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයක මූලික ලක්ෂණයකි. එමෙන් ම මැතිවරණ, පාලන කටයුතු සඳහා ජනතා සහභාගිත්වය ලබා ගැනීමේ අවස්ථාවක් ලෙස ද වැදගත් වේ.

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයේ පැවැත්ම සඳහා මැතිවරණ අත්‍යවශ්‍ය සාධකයක් වන අතර නිදහස් හා සාධාරණ පදනමක් මත මැතිවරණ පැවැත්වීම ද අත්‍යවශ්‍ය කොන්දේසීයකි. ඡන්දයකයන්ට නිදහස් තමන් කැමති දේශපාලන පක්ෂයකට හෝ කණ්ඩායමකට සහාය ලබා දීම හා ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීමට අවස්ථාව තිබිය යුතු ය. එසේ ම අපේක්ෂකයන්ට ද නිදහස් තම මැතිවරණ කටයුතු ක්‍රියාත්මක කිරීමට සුදුසු වාතාවරණයක් පැවතිය යුතු ය.

නිදහස් හා සාධාරණ මැතිවරණයක ලක්ෂණ

- නියමිත කාල සීමාව තුළ මැතිවරණ පැවැත්වීම.
- නියමිත සුදුසුකම් සපුරා ඇති පුරවැකියන්ට ඡන්ද දෙකත්වය/ඡන්ද අපේක්ෂකත්වය ලැබේමේ අයිතිය තහවුරු වී තිබේම.
- නිදහස් මැතිවරණ කටයුතුවලට සහභාගි වීමට ඇති අයිතිය තහවුරු වී තිබේම.

- මැතිවරණ නීති රිතිවලට අනුකූල ව මැතිවරණ පැවත්වීම.
- සාම්කාමී වාතාවරණයක් තුළ මැතිවරණ පැවත්වීම.

ක්‍රියාකාරකම්

- ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමයක් පවතින රටක ජන්දයකයකු සතු අයිතිවාසිකම් තුනක් පහත දැක්වෙන වගුවේ I තීරුවේ සඳහන් වේ. නිදහස් හා සාධාරණ මැතිවරණයක් සඳහා එම අයිතින් හා බැඳුණු යුතුකම් II තීරුවේ සඳහන් කරන්න.

I තීරුව	II තීරුව
ජන්දයකයකු සතු අයිතින්	එම අයිතිවාසිකම් හා බැඳුණු යුතුකම්
1. ජන්දය පාවිච්ච කිරීම	-----
2. මැතිවරණ ප්‍රවාරක රස්වීම්වලට සහභාගි වීම	-----
3. මැතිවරණ ප්‍රවාරක රස්වීම් ඇමතීම	-----

ආණ්ඩු පක්ෂයක් හා විරැද්‍ය පක්ෂයක් පැවතීම

පාලන ආයතන සඳහා නියෝජිතයන් තෝරා පත් කර ගැනීම සඳහා පැවත්වෙන මැතිවරණයක දී නියමිත බහුතර නියෝජිතයන් සංඛ්‍යාවක් තෝරී පත් වූ පක්ෂය හෝ පක්ෂවල එකතුවෙන් ආණ්ඩු පක්ෂය සකස් වීම ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයක දී සිදු වේ. පාලන කටයුතු මෙහෙයුම් ආණ්ඩු පක්ෂයේ කාර්යය වේ. මැතිවරණයක දී ආණ්ඩු පක්ෂයට වඩා අඩු නියෝජිතයන් සංඛ්‍යාවක් තෝරී පත් වූ පක්ෂය හෝ පක්ෂ විරැද්‍ය පක්ෂය ලෙස කටයුතු කරයි.

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනය සාර්ථක කර ගැනීම සඳහා විරැද්‍ය පක්ෂයෙන් ඉටු විය යුතු කාර්යනාරය

- ආණ්ඩු පක්ෂය විසින් ඉටු කරනු ලබන යහපත් කටයුතු සාර්ථක කර ගැනීමට සහයෝගය ලබා දීම.
- ආණ්ඩු පක්ෂයේ ක්‍රියාකාරකම් ගැන සෞයා බලා සංවර්ධනාත්මක විවේචනය කුළුන් ආණ්ඩුව පුම්ගේ යොමු කිරීම.

- ආණ්ඩු පක්ෂයේ ප්‍රජාතන්ත්‍ර විරෝධී ප්‍රතිපත්තිවලට හා ක්‍රියාවන්ට විරැද්‍යත්වය දැක්වීම.
- වඩා යහපත් විකල්ප ආණ්ඩුවක් පිහිටු වීමට ක්‍රියා කිරීම.

ක්‍රියාකාරකම

ආණ්ඩු පක්ෂයෙන් ජනතාවට ඉහළ සේවාවක් ලබා දීම සඳහා විරැද්‍ය පක්ෂයෙන් ලබා දිය හැකි සහාය කෙටියෙන් පැහැදිලි කරන්න.

නිදහස, සමානාත්මකාවය හා අයිතිවාසිකම්

තම දේශපාලන, ආර්ථික හා සමාජයේ අවශ්‍යතා ඉටු කර ගැනීමට පුද්ගලයාට සමාජයෙන් ලැබෙන ඉඩකඩ් ‘නිදහස’ යනුවෙන් සරල ව හැඳින්වීය හැකි ය.

බාහිර බාධකයන්ගෙන් තොර ව පුද්ගලයාට සිය පොද්ගලිකත්වය වර්ධනය කර ගැනීමට ඇති ඉඩ ප්‍රස්තාව නිදහසයි.

ඒ. ඩී. එච්. කොල්

එම නිදහස සමාජයේ සෙසු සාමාජිකයන්ට අවහිරයක් හෝ බාධාවක් තොවන ලෙස භුක්ති විදීම ඉතා වැදගත් වේ. මේ අනුව නිදහස භුක්ති විදීය හැක්කේ නීතිමය සීමාවන්ට යටත් ව ය.

පුද්ගලයාට තම ජීවිතය පරිපූරණ කර ගැනීමට ලැබෙන නිදහස පොදුවේ සමස්ත සමාජයේ ම දියුණුවට හේතු වේ.

සැම ආයෝගුව ම සමාන අවස්ථා ලබා දීම සමානාත්මකාවයයි. කිසිදු වෙනස්කමකට හාජනය තොකොට අයිතිවාසිකම් හා නිදහස සමාන ව භුක්ති විදීමට ඉඩ සැලසීම මින් අදහස් කෙරේ.

නිදහස හා සමානාත්මකාව යන ගුණාංග සමාජය තුළ ක්‍රියාත්මක වීමට නම් අයිතිවාසිකම් ද සුරක්ෂිත විය යුතු ය.

මෙනිසාට තම සමාජ ජීවිතය පරිපූරණ කර ගැනීම සඳහා සමාජයෙන් ලැබෙන හිමිකම් අයිතිවාසිකම් ලෙස හැඳින්වීමට හැකි ය.

මිනිසකු ලෙස ගරුත්වයකින් යුතු ව සමාජයේ ජීවත් වීම සඳහා ඔහුට උපතින් ම ලැබෙන, කිසිදු විශේෂයකට ලක් නොකළ යුතු හිමිකම් මානව අධිකිවාසිකම් ලෙස හැඳින්විය හැකි ය.

ක්‍රි. ව. 1948 දෙසැම්බර් 10 වන දින එක්සත් ජාතින්ගේ මහා මණ්ඩලය විසින් මානව අධිකිවාසිකම් පිළිබඳ විශ්ව ප්‍රකාශනය සම්මත කරන ලදී. මෙය මානව අධිකිවාසිකම් දිනා ගැනීමේ ඉතිහාසයේ වැදගත් ම අවස්ථාවකි. එමගින් මානව අධිකිවාසිකම්වලට නීතිමය ස්වරුපයක් ලබා දෙන ලදී.

අධිකිවාසිකම් නිසි පරිදි භූක්ති විදිම මගින් පුද්ගලයාට යහපත් සමාජ ජීවිතයක් ගත කිරීමට අවස්ථාව උද වේ. ප්‍රජාතනත්ත්වාදී සමාජයක අධිකිවාසිකම් ලබා දීමේ අරමුණ වන්නේ පුද්ගල සංවර්ධනය තුළින් සමාජයේ ම අභිවෘද්ධිය ඇති කිරීමයි. අධිකිවාසිකම් හා බැඳුණු යුතුකම් ඉටු කිරීම තුළින් මුළු සමාජයේ ම උන්තතිය තහවුරු වේ. අධ්‍යාපනය ලැබීම ඔබ සතු අධිකිවාසිකමකට තිබුණාකි. ඔබ අධ්‍යාපනය තුළින් ලබන දැනුම හා කුසලතා සමාජ අභිවෘද්ධිය වෙනුවෙන් කැප කිරීම ඔබගේ යුතුකම වේ.

ක්‍රියාකාරකම්

- I තීරුවේ සඳහන් අධිකිවාසිකම් වෙනුවෙන් පුරවැසියකු විසින් ඉටුකළ යුතු යුතුකම්
II තීරුවේ සඳහන් කරන්න.

I තීරුව	II තීරුව
අධිකිවාසිකම	අධිකිවාසිකම් හා බැඳුණු යුතුකම්
සාම්කාමී ව එක් රස්වීමට ඇති අධිකිය	-----
අධ්‍යාපනය ලැබීමට ඇති අධිකිය	-----
වැඩ කිරීමට හා සමාන වැඩ සඳහා සමාන වැටුප් ලබා ගැනීමේ අධිකිය	-----

- මෙම දෙම්විඡියන් හා වැඩිහිටියන් වෙනුවෙන් ඔබෙන් ඉටු විය යුතු සඳවාරාත්මක යුතුකම් සඳහන් කරන්න.

ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවට අනුකූල ව කටයුතු කිරීම

රටක මූලික නීතිය වන්නේ ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවයි. ප්‍රජාතනත්ත්වාදී පාලන ක්‍රමයක් යටතේ රටේ පාලන කටයුතු සිදු වන්නේ ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවට අනුකූලව ය.

නොමැලේ බෙදුහැරීම සඳහා ය.

ආණ්ඩුවේ ප්‍රධාන කොටස් ලෙස සැලකෙන ව්‍යවස්ථාදයකය, විධායකය හා අධිකරණය සකස් වන ආකාරය, ඒවා සතු බලතල, ඒවා ක්‍රියාත්මක වන ආකාරය, එම ආයතන හා පුරවැසියන් අතර පවතින සම්බන්ධතාවයේ ස්වරුපය යනාදිය පිළිබඳ මූලික සිද්ධාන්ත ඇතුළත් උග්‍රවිල්ල ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවයි.

මහාචාර්ය අයිවර් ජේනිං්ග්ස්

ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවක ඇතුළත් විය යුතු කරුණු පිළිබඳ නිශ්චිත එකතුතාවක් තැන. එහෙත් බොහෝ ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවල පහත සඳහන් කරුණු ඇතුළත් කර ඇත.

- ආණ්ඩුවේ ප්‍රධාන ආයතන වන ව්‍යවස්ථාදයකය, විධායකය හා අධිකරණය නිර්මාණය වන ආකාරය
- එම ආයතනවල කාර්යභාරය, බලතල හා එම ආයතන අතර පවත්නා සඛ්‍යතාවල ස්වරුපය
- ආණ්ඩුව හා පුරවැසිය අතර පැවතිය යුතු සම්බන්ධතාවයන් හි ස්වරුපය
- පුරවැසියන් සතු මූලික අයිතිවාසිකම්
- ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාව සංශෝධනය කිරීම සම්බන්ධයෙන් වන විධි විධාන

ප්‍රජාතනත්ත්වාදී පාලන ක්‍රමයක් පවතින රටක ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවට අනුකූල ව කටයුතු කිරීම නිසා ලැබෙන ප්‍රයෝගන

- පාලනයේ ක්‍රමවත් බව හා ස්ථාවර බව ආරක්ෂා වීම
- පුරවැසි අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ පාලක හා පාලිත දෙපක්ෂය ම දැනුවත් වීම
- පාලකයන් අන්තනේමතික ලෙස ක්‍රියා කළහොත් එය වළක්වා ගත හැකි වීම
- අධිකරණයේ ස්වාධීනත්වය සුරක්ෂිත වීම
- මූලික අයිතිවාසිකම් සුරක්ෂිත වීම
- ආණ්ඩුකුමයට සම්බන්ධ ආයතනවලින් රටවැසියන්ට සිය අවශ්‍යතා, සිතුම්පැතුම් ඉටු කර ගත හැකි වීම.
- නිතියේ රකවරණය සැමුව සමාන ව ලැබීම

මාධ්‍ය නිදහස හා තොරතුරු ලබා ගැනීමේ අයිතිය

ප්‍රජාතනත්ත්වාදී පාලනයක් පවතින රටක ජනතාවට තම අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමටත්, තොරතුරු දැන ගැනීමටත් නිදහස තිබේ. මෙම කාර්යභාරය ඉටු කරනු ලබන්නේ ජනමාධ්‍ය මගින් ය. මහජන මතය ගොඩනැගීම සඳහා බලපාන ප්‍රධාන සාධකයක් වන්නේ ද ජනමාධ්‍යයි.

ආණ්ඩුවේ ක්‍රියාකාරීත්වය හා තීන්දු ගැනීම පිළිබඳ තොරතුරු දුන ගැනීමට ජනතාවට අයිතියක් තිබේ. මෙය යහපාලනයක් සඳහා ද අත්‍යවශ්‍ය අංගයක් වේ. එමෙන් ම ආණ්ඩුව වෙත ජනතාවගේ අදහස් දැනුම් දීමේ හැකියාව ද මාධ්‍ය සතු වේ.

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයක් තුළ ජන මතය ගොඩනැවීම පිළිබඳ කාර්යභාරය මැනවීන් ඉටු කිරීම සඳහා මාධ්‍ය නිදහස අත්‍යවශ්‍ය වේ.

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සමාජයක පැවැත්ම සඳහා නිදහස් මාධ්‍ය මගින් ඉටු කළ යුතු කාර්යභාරය

- සත්‍ය හා නිවැරදි තොරතුරු ජනතාව වෙත සැපයීම
- අපක්ෂපාතී ව සහ සමාජයේ යහපැවැත්මට හිතකර අන්දමින් තොරතුරු සැපයීම
- ජනතාවගේ දුක් ගැනවීලි පාලක පක්ෂයේ අවධානයට යොමු කිරීම
- පාලකයන් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී මාවතට යොමු කිරීම
- ජනතාවගේ දැනුම වර්ධනය කිරීම
- කාලීන තොරතුරු නිසි වේලාවට ජනතාවට ලබා දීම

ක්‍රියාකාරකම

එදිනෙද තොරතුරු ජනතාව වෙත සැපයීමේ දී මාධ්‍ය විසින් පිළිපැදිය යුතු ආවාර ධර්ම ලැයිස්තුවක් සකස් කරන්න.

අධිකරණයේ ස්වාධීනත්වය

රටක යුත්තිය පසිඳුලීමේ ක්‍රියාදමය අධිකරණය මගින් ඉටු කරනු ලබයි. ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ජන සමාජයක නිදහස හා අයිතිවාසිකම් සුරක්ම සම්බන්ධ ව ද අධිකරණය විසින් ඉතා වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටු කරනු ලබයි.

අධිකරණය ව්‍යවස්ථාදයකයේ, විධායකයේ හෝ වෙනත් බලපැමිවලින් වියුත්ත ස්වාධීන ආයතනයක් වශයෙන් පැවතීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. අධිකරණයේ ස්වාධීනත්වය ආරක්ෂා කිරීම සඳහා තුළ රාජ්‍ය ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථා මගින් විවිධ විධිවාන සලසා තිබේ. අධිකරණය ස්වාධීන ව පැවතීම තුළින් පුරවැසියන්ට සමාන ව යුත්තිය හා සාධාරණත්වය ඉටු වේ.

නීතියේ ආධිපත්‍යය හා නීතිය ඉදිරියේ සමානාත්මකාවය

රටක සියල්ලන්ට ම ඉහළින් නීතිය පවතී. එය නීතියේ ආධිපත්‍යයයි. රටක පාලක, පාලිත දෙපක්ෂය ම නීතියට අවනත වීම අත්‍යවශ්‍ය වන අතර සැවොම නීතියට ගරු කළ යුතු ය. නීතිය අඩ්ලවා යාම නොකළ යුතු ය. නීතිය ක්‍රියාත්මක වීමේ දී පාලකයන්ට මෙන් ම පාලිතයන්ට ද සමාන ව නීතිය ක්‍රියාත්මක විය යුතු ය.

ජන වර්ගය, කුලය, භාෂාව, ආගම, සේත්‍රී පුරුෂනාවය ආදි කිසිදු විශේෂිකරණයකට ලක් නොවන ලෙස නීතිය ක්‍රියාත්මක වීම නීතිය ඉදිරියේ සමානාත්මකාවය ලෙස කෙටියෙන් හැඳින්විය හැකි ය.

නීතියේ ආධිපත්‍යය පවතින බව විදහාපාන ලක්ෂණ

- සැවොම නීතියට ගරු කිරීම, අවනත වීම හා නීතිය අඩ්ලවා නොයාම
- පවත්නා නීතිය යටතේ වරදකරුවන්ට දුඩුවම් පැමිණ වීම
- චෝදනා පත්‍රයකට අනුව පමණක් පුද්ගලයකු අත් අඩංගුවට ගැනීම
- නීතිය ඉදිරියේ සමානාත්මකාවය
- නීතියේ රැකවරණය සියල්ලන්ට ම සර්ව සාධාරණ ව ලැබීම

ක්‍රියාකාරකම

අධිකරණයේ ස්වාධීනත්වය ආරක්ෂා කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාව මගින් යොද ඇති විධිවිධාන දෙකක් නම් කරන්න.

රාජ්‍යයේ හා ආණ්ඩුවේ ස්වභාවය

රාජ්‍යය

රාජ්‍යය ස්ථාවර ආයතනයක් වන අතර වරින් වර ආණ්ඩුව වෙනස්වීම්වලට භාජනය වන ආයතනයකි. වර්තමාන රාජ්‍යය ජාතික රාජ්‍යය ලෙස සැලකෙන අතර, එබදු රාජ්‍යයක් තුළ දක්නට ලැබෙන මූලික ලක්ෂණ හතරක් වේ. ඒවා නම් හුමිය, ජනගහනය, ආණ්ඩුව හා ස්වාධීපති බලය යන අංශයන් ය.

හුමිය

- නිශ්චිත දේශ සීමාවන්ගෙන් වට වූ හුමි ප්‍රමාණය
- ඒ වටා පිහිටි මූහුදු සීමාව
- හුමියට ඉහළින් පවතින අභජ් කුස ද රේට ඇතුළත් වේ.

ජනගහනය

- නිශ්චිත භූමි පුද්ගලය තුළ ජ්වත්වන ජන සංඛ්‍යාව

ආණ්ඩුව

- රාජ්‍ය තුළ නීතිය හා සාමය ආරක්ෂා කිරීමත්, පුරවැසියන් පොදු අරමුණු ඉටු කර ගැනීම සඳහා මෙහෙයුම්ත් ආණ්ඩුව සිදු කරයි.

ස්වාධීපති බලය

- කිසිදු අභ්‍යන්තර හෝ බාහිර බලවේගයක මැදිහත් වීමෙන් තොර ව ජනතාව වෙනුවෙන් යෙද්විය හැකි අධිකාරී බලය ස්වාධීපති බලයයි. නීති පැනවීමටත් එම නීතිවලට ජනතාවගේ අවනතහාවය ලබා ගැනීමටත් ස්වාධීපති බලය ආධාර වේ.

රාජ්‍යය පිළිබඳ ඉදිරිපත් වී ඇති නිර්වචන

යම් නිශ්චිත භූමි පුද්ගලයක, ස්ථීර වාසභූමිය කරගත්, සංඛ්‍යාත්මක වශයෙන් අඩු හෝ වැඩි විය හැකි යම් ජන සංඛ්‍යාවකින් සමන්විත ජනතාවගේ බහුතර අනුමැතිය බෙන්නා වූ සංවිධානාත්මක ආණ්ඩුවක් සහිත බාහිර වශයෙන් ස්වාධීන තැකිනම් වෙනත් පාලනයකට යටත් නොවූ මිනිස් සමාජය, රාජ්‍ය වශයෙන් හැඳුන්විය හැකි ය.

මහාචාර්ය ගානර්

ප්‍රිතිමත් හා ගෞරවාන්විත ජ්වතියක් ගත කිරීමේ අරමුණින් මිනිසුන් එකට එක් වී පිහිටුවා ගත් සංවිධානය රාජ්‍යය වේ.

ඇරිස්ටෝටල්

ජාතික රාජ්‍යයේ ස්වභාවය

දේශපාලන සංවිධානයක් ලෙස ජාතික රාජ්‍යය යුරෝපයේ ස්ථාපිත වන්නේ 15 වන සියවසෙන් පසුව ය.

ජාතික රාජ්‍යයක ප්‍රධාන ලක්ෂණ

- එක් ජාතියක් සඳහා එක් රාජ්‍යයක් යන සංකල්පය මත පදනම් වීම
- භූමිය, ජනගහනය, ආණ්ඩුව, ස්වාධීපති බලය යන අංශයන්ගෙන් සමන්විත වීම
- වංත්තිය නිලධාරී පැලැන්තියක් මගින් පාලන බලය මෙහෙයුම්
- අභ්‍යන්තර හා බාහිර කටයුතු සම්බන්ධයෙන් ස්වාධීපති බලය හිමි වීම

ජාතික රාජ්‍යයේ ආරම්භය හා විකාශනය

ත්‍රි. ව. 15 වන සියවසෙන් පසු යුරෝපයේ ජාතික රාජ්‍ය බිජි වීම ආරම්භ විය. එංගලන්තය, ප්‍රංශය යුරෝපයේ බිජි වූ ප්‍රථම ජාතික රාජ්‍යයන් ය. ඉන් පසු ජර්මනිය හා ඉතාලිය ද ජාතික රාජ්‍ය ලෙස සංවිධානය විය. 20 වන සියවස වන විට යුරෝපය පුරා මෙන් ම ලෝකය පුරා ජාතික රාජ්‍ය බිජි වීම සිදු විය.

ජාතික රාජ්‍යය බිජි වීමට බලපැ හේතු

- රෙපරමාදු ආගමික ප්‍රතිසංස්කරණ
- පුනරුදය
- වැඩවසම් ක්‍රමය බිං වැංචි ධනවාදී ආර්ථිකයක් ගොඩනැගීම
- විද්‍යාත්මක දැනුම වර්ධනය

ජාතික රාජ්‍ය බිජි වීම සඳහා අවශ්‍ය ආගමික පදනම රෙපරමාදු ආගමික ප්‍රතිසංස්කරණ මගින් සැපයුණි. නිකොලායි මැකියාවලි, තේන් බොඩින්, තොමස් භොබිස් වැනි දේශපාලන වින්තකයන්ගේ අදහස් ජාතික රාජ්‍ය පිළිබඳ සංකල්පය ගක්තිමත් තත්ත්වයකට ගෙන ඒමට ආධාර විය.

එංගලන්තය, ප්‍රංශය, ඕලන්දය, පෙනුගාලය වැනි රටවල් ප්‍රබල ජාතික රාජ්‍යයන් ලෙස තැගී සිටීමට හේතු වූ කරුණු කිහිපයකි. රට නිදුසුන් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- ජාතික එකාග්‍රතාව
- යුධ හා නාවික ගක්තිය
- දියුණු ආර්ථික තත්ත්වය
- එම ජාතීන් සතු වූ නිරමාණයීලි හැකියා

රාජ්‍යයේ භූමිකාව

නුතන ජාතික රාජ්‍යයන් විශාල භූමි ප්‍රමාණ පදනම් කරගෙන මෙන් ම කුඩා භූමි ප්‍රමාණ පදනම් කර ගෙන ද බිජි වී ඇත. එමෙන් ම විශාල ජනගහනයකින් මෙන් ම කුඩා ජන සංඛ්‍යාවකින් සමන්විත රාජ්‍යයන් ද පවතී. නුතන ජාතික රාජ්‍යයන් සතු භූමි ප්‍රමාණ හා ජන සංඛ්‍යාව සැලකිල්ලට ගත් විට ඒ සමග මුහුණ පැමුම සිදු වන සමාජ, ආර්ථික හා දේශපාලන ප්‍රශ්න ද ඉතා සංකීරණ වේ. ජනවාරික විවිධත්වය හා ආර්ථික විෂමතා රට නිදුසුන් ලෙස දැක්විය හැකි ය. මෙම ප්‍රශ්න විසඳීමත්, සමාජ සාධාරණත්වය හා සමානාත්මකාවය ආරක්ෂා වන පරිදි කටයුතු කිරීමත්, මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් සුරක්ෂිත කිරීමත් රාජ්‍යයට පැවරෙන මූලික කාර්ය හාරය වේ.

ඒ අනුව රාජ්‍යයට පැවරෙන කාර්යයන්ට නිදසුන් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- නීතිය හා සාමය ආරක්ෂා කිරීම
- ආර්ථික හා දේශපාලන සේවාවරණය පවත්වා ගෙන යාම
- සමාජ සුබසාධක සේවා සැපයීම
- දිලිඳුකම තුරන් කිරීමට කටයුතු කිරීම
- පොදු සේවා පවත්වා ගෙන යාම
- සංවර්ධන සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීම
- යුධ කැරලි කෝළාහල වාර්ගික අරුමුද වැනි ගැටුම් විසඳීම
- මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම ආරක්ෂා කිරීම සහ ප්‍රවර්ධනය කිරීම

ක්‍රියාකාරකම

දිලිඳුකම තුරන් කිරීම හා සමාජ සුබසාධන සේවා සැපයීම සඳහා රාජ්‍යයක් වශයෙන් ශ්‍රී ලංකාව අනුගමනය කරන ක්‍රියාමාර්ගවලට නිදසුන් දක්වමින් බිත්ති ප්‍රවත්පතකට සැපයුම් ලිපියක් සකස් කරන්න.

රාජ්‍යයන්ගේ ප්‍රධාන ස්වරූප

ආණ්ඩුකම ව්‍යවස්ථාව මගින් මධ්‍යම ආණ්ඩුව හා ප්‍රාදේශීය පාලන ආයතන අතර බලය බෙද ඇති ආකාරය සැලකිල්ලට ගෙන රාජ්‍යයන් පහත දැක්වෙන අයුරු වර්ග කර ඇත.

- ඒකීය රාජ්‍යය
- සන්ධිය රාජ්‍යය

ඒකීය රාජ්‍යය

එක් මධ්‍යම ආණ්ඩුවක් යටතේ බලය ඒකරායි වූ රාජ්‍යයන් ඒකීය රාජ්‍යයන් ලෙස හැඳින්විය හැකි ය. ව්‍යවස්ථාදයක, විධායක හා අධිකරණ බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ප්‍රධාන වගකීම හිමි වන්නේ එම මධ්‍යම ආණ්ඩුවටයි.

ඒකීය රාජ්‍යයක ප්‍රාදේශීය පාලන ආයතන විසින් මධ්‍යම ආණ්ඩුව පවරා දෙනු ලබන පරිපාලන බලතල ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබේ. (මේ පිළිබඳ සවිස්තරාත්මක තොරතුරු 2 වන පරිච්ඡේදයේ සඳහන් වේ)

සන්ධිය රාජ්‍යය

තල දෙකක ආණ්ඩු ක්‍රියාත්මක වන පාලන කුම සහිත රාජ්‍ය සන්ධිය රාජ්‍යයක් ලෙස හැඳින්විය හැකි ය. මෙහි දී ව්‍යවස්ථාදයක, විධායක හා අධිකරණ බලතල මධ්‍යම නොමිලේ බෙදුහැරීම සඳහා ය.

ආණ්ඩුව සහ ප්‍රාදේශීය මට්ටමේ පාලන ඒකක මගින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබේ. (ඒකීය රාජ්‍ය හා සන්ධීය රාජ්‍ය පිළිබඳ සවිස්තරාත්මක තොරතුරු දෙවන පරිච්ඡේදයේ සඳහන් වේ)

ක්‍රියාකාරකම

ඒකීය රාජ්‍යයක හා සන්ධීය රාජ්‍යයක ප්‍රධාන ලක්ෂණ වෙන් වෙන් ව වගාත කරන්න.

ආණ්ඩුව

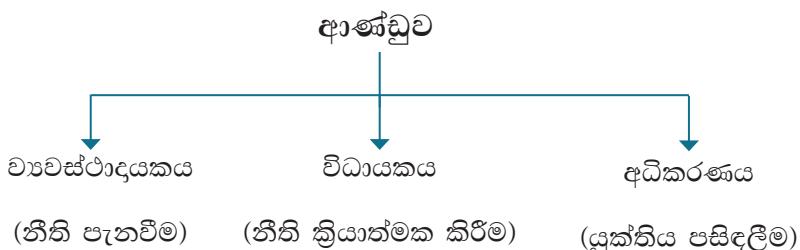
රාජ්‍යයේ කැමැත්ත හා මහජන අපේක්ෂා ප්‍රායෝගික වශයෙන් ක්‍රියාවට නංවන නියෝජිතයා ආණ්ඩුව ලෙස හැඳින්විය හැකි ය. නීතිය හා සාමය ආරක්ෂා කිරීමත්, පුරවැසියන් පොදු අරමුණක් කරා මෙහෙයවීමත් සිදු කරනු ලබන්නේ ආණ්ඩුවයි.

“රාජ්‍යයේ හෝ ජනතාවගේ කැමැත්ත ප්‍රතිපත්තිවලට හැරවීමත්, ඒවා ක්‍රියාවට නැංවීමත් කරනු ලබන නියෝජිතයා ආණ්ඩුව වේ.”

මහාවර්ය ගානර්

ප්‍රජාතනත්ත්වයා පාලන ක්‍රමයක් යටතේ මැතිවරණ මගින් ජනතාවගේ බහුතර කැමැත්ත අනුව ආණ්ඩුව තොරා පත් කර ගනු ලැබේ. මැතිවරණවල දී ප්‍රකාශ වන මහජන මතය අනුව ආණ්ඩුව වරින් වර වෙනස් විය හැකි ය.

ආණ්ඩුව පහත දැක්වෙන ආයතනවලින් සමන්විත වේ.

ක්‍රියාකාරකම

රාජ්‍යය හා ආණ්ඩුව අතර දක්නට ලැබෙන වෙනස්කම් පැහැදිලි කරන්න.

ආණ්ඩුවේ ප්‍රධාන අවයව (organs) හා ඒවායේ ක්‍රියාකාරකම

ඉහත සඳහන් වූ පරිදි ව්‍යවස්ථාධයකය, විධායකය හා අධිකරණය යන ප්‍රධාන ආයතනවලින් ආණ්ඩුව සමන්විත වේ.

ව්‍යවස්ථාදයකය

නිශ්චිත කාල සීමාවක් සඳහා මැතිවරණයක් මගින් සර්වජන ජන්ද බලය පදනම් කරගෙන ව්‍යවස්ථාදයක මණ්ඩලයට නියෝජිතයන් තෝරා පත් කර ගැනීම සිදු කරනු ලබයි.

මෙම මණ්ඩලයේ කාර්යයන්

- නීති සම්මත කිරීම
- මුදල් පාලනය
- විධායකය පාලනය කිරීම

1.5 රුපය - ශ්‍රී ලංකා පාර්ලිමේන්තුව

විධායකය

ව්‍යවස්ථාදයකය මගින් පනවන නීති ක්‍රියාවට නාවන ආයතනය විධායකයයි. මෙම මණ්ඩලයට නියෝජිතයන් පත් කර ගන්නා ආකාරය ආණ්ඩුකුමයේ ස්වරුපය මත නීතිය වේ. පාර්ලිමේන්තු ආණ්ඩුකුමයක විධායකය ලෙස සැලකෙන්නේ අගමැති ප්‍රමුඛ අමාත්‍ය මණ්ඩලයයි. එය තෝරී පත්වන්නේ මහ මැතිවරණයක දී ව්‍යවස්ථාදයකයේ බහුතර ආසන සංඛ්‍යාවක් දිනා ගත් දේශපාලන පක්ෂයේ හෝ කණ්ඩායමේ නියෝජිතයන් අතුරෙන් ය.

ඡනාධිපති ආණ්ඩුකුමයක ඡනාධිපතිවරයා විධායකයේ ප්‍රධානීය වේ. ඡනාධිපතිවරයා තෝරා පත් කර ගනු ලබන්නේ වෙන ම මැතිවරණයක් මගින් ය.

අධිකරණය

ව්‍යවස්ථාදයකය මගින් පනවන නීති විධායකය මගින් ක්‍රියාවට තැබූවෙම් දී පැන නගින ගැටලු නිරාකරණය කරනු ලබන්නේ අධිකරණය මගිනි. යුත්තිය පසිඳලීම අධිකරණයෙන් ඉටු වන ප්‍රධාන කාර්යයයි. පුරවැසි අධිතිවාසිකම සුරිතීම, ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවේ ආරක්ෂකයකු ලෙස කටයුතු කිරීම සම්බන්ධයෙන් අධිකරණය වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටු කරනු ලබයි.

සන්ධිය රාජ්‍යයන්හි මධ්‍යම හා ප්‍රාන්ත ආණ්ඩු අතර ඇතිවන ගැටලු නිරාකරණය කිරීම සිදු කරනු ලබන්නේ ඉහළ අධිකරණ ආයතන මගිනි.

ඉහළ අධිකරණ සඳහා විනිශ්චයකාරවරුන් තෝරා පත් කර ගැනීමේ විධිවිධාන ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවට ඇතුළත් කර තිබේ.

ක්‍රියාකාරකම

ව්‍යවස්ථාදායකය, විධායකය හා අධිකරණයේ කාර්යභාරය වෙන් වෙන් ව වගුගත කරන්න.

ආණ්ඩුකුම්වල ස්වරුප

නුතන රාජ්‍යයන්හි මූලික වශයෙන් ආණ්ඩුකුම්වල දෙකක් දක්නට ලැබේ. එනම්

- පාර්ලිමේන්තු ආණ්ඩුකුම්ය
- ජනාධිපති ආණ්ඩුකුම්ය වශයෙනි.

පාර්ලිමේන්තු ආණ්ඩුකුම්ය

ජනතාව විසින් තීශ්විත කාල සීමාවක් සඳහා තෝරා පත් කරනු ලබන නියෝජිතයන්ගෙන් සැදුම්ලන් පාර්ලිමේන්තුවකින් ද, පාර්ලිමේන්තුව තුළින් තෝරා පත් වූ විධායකයකින් ද, ස්වාධීන අධිකරණයකින් ද සමන්විත ආණ්ඩුකුම්යක් පාර්ලිමේන්තු ආණ්ඩුකුම්යක් ලෙස හැඳින්වේ.

පාර්ලිමේන්තු ආණ්ඩුකුම්යක් තුළ විධායකය තෝරා පත්වන්නේ පාර්ලිමේන්තුවට තෝරා පත්වන නියෝජිතයන්ගෙන් ය. මේ නීසා විධායකය සංජ්‍ර ව ම පාර්ලිමේන්තුවට වගවීය යුතු වේ. මේ අනුව පාර්ලිමේන්තු ආණ්ඩුකුම්ය වගවීමේ ආණ්ඩුකුම්යක් ලෙස ද විස්තර වේ. අගමැති ප්‍රමුඛ අමාත්‍ය මණ්ඩලය තම විධායක කටයුතු පිළිබඳ ව පාර්ලිමේන්තුවට සාමූහික ව වගවීමට බැඳී සිටී. මෙම ක්‍රියාවලියෙන් බැහැර වන ඕනෑම අවස්ථාවක දී ආණ්ඩුව පරාජයට පත් කිරීමේ හැකියාව ව්‍යවස්ථාදායක මණ්ඩලය සතු ව පවතී.

පාර්ලිමේන්තු ආණ්ඩුකුම්ය නාමික විධායකය හා දේශපාලන විධායකය යන අංග දෙකකින් සමන්විත වේ. ල්‍රිතානායයේ නාමික විධායකය ලෙස සැලකෙන්නේ රජු හෝ රජීනයි. එය සම්ප්‍රදයක් ලෙස පැවත එන්නකි.

පාර්ලිමේන්තු ආණ්ඩුකුම්යක දේශපාලන විධායකය වන්නේ අගමැති ප්‍රමුඛ අමාත්‍ය මණ්ඩලයයි.

පාර්ලිමේන්තු ආණ්ඩුක්‍රමයක ලක්ෂණ

- මෙය නාමික විධායකය හා සත්‍ය විධායකය (දේශපාලන විධායකය) යන අංග දෙකකින් සම්බැවිත වේ.
- ව්‍යවස්ථාදයකය ක්‍රිඩින් විධායකය තෝරී පත් වේ.
- ව්‍යවස්ථාදයකය හා විධායකය අතර සංස්‍ජ්‍ය සම්බන්ධයක් පවතී.
- විධායකය සිය කටයුතු සම්බන්ධයෙන් ව්‍යවස්ථාදයකයට සාමූහික ව වගකීමට බැඳී සිටී.
- විධායකය ඉවත් කිරීමට ව්‍යවස්ථාදයකයට හැකියාව තිබේ.

ක්‍රියාකාරකම

මෙවි පාසලේ දිජ්‍යා පාර්ලිමේන්තුවක් පිහිටුවා නියමිත පරිදි සැසිවාර පවත්වාගෙන යාමට කටයුතු කරන්න. මේ සඳහා විෂයභාර ගුරුතුමා/ගුරුතුමියගේ උපදෙස් හා සහාය ලබා ගන්න.

ජනාධිපති ආණ්ඩුක්‍රමය

ජනාධිපති ආණ්ඩුක්‍රමයක ජනාධිපතිවරයා තෝරා පත් කර ගනු ලබන්නේ ඒ සඳහා පැවැත්වෙන ජනාධිපතිවරණයක් මගිනි. ඒ අනුව ජනාධිපතිවරයා විධායකයේ ප්‍රධානියා බවට පත් වේ.

ජනාධිපති ආණ්ඩුක්‍රමයේ විශේෂ ලක්ෂණ

- විධායක බලය හසුරුවනු ලබන්නේ ජනාධිපතිවරයා විසින් ය.
- රාජ්‍යයේ නායකයා මෙන් ම ආණ්ඩුවේ නායකයා ද වන්නේ ජනාධිපතිවරයා ය.
- විධායකය, ව්‍යවස්ථාදයකයට වගකීමට සංස්‍ජ්‍ය ව බැඳී නැත.
- ව්‍යවස්ථාදයකය මගින් සංස්‍ජ්‍ය ව විධායකය පාලනය කිරීමක් සිදු නොවේ.

සියලු විධායක බලතල ජනාධිපති තනතුර වෙත ඒකරාඹි කරන ලද ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් යොදන ලද විධාන මගින් ව්‍යවස්ථාදයකයේ බලපෑමෙන් තිදිහස් කරන ලද, ස්වාධීන පැවැත්මක් සහිත, තම දේශපාලන ප්‍රතිපත්ති වෙනුවෙන් ව්‍යවස්ථාදයකයට වග නොකියන ආණ්ඩුක්‍රමය ජනාධිපති ආණ්ඩුක්‍රමය වේ.

මහාචාර්ය ගානර්

ක්‍රියාකාරකම්

- පාර්ලිමේන්තු ආණ්ඩුක්‍රමයක හා ජනාධිපති ආණ්ඩුක්‍රමයක දක්නට ලැබෙන වෙනස්කම් වගුගත කරන්න.
- ශ්‍රී ලංකාවේ 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අනුව ජනාධිපතිවරයා තේරී පත්වන ආකාරය සහ ජනාධිපතිවරයා සතු බලතල කෙටියෙන් පැහැදිලි කරන්න.

පුරවැසියා සතු වගකීම්

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සමාජයක පුරවැසියාට සිවිල්, දේශපාලන ආර්ථික සාමාජිය හා සංස්කෘතික අධිතිවාසිකම් සමුද්‍යක් භූක්ති විදිමට අවස්ථාව සැලසී තිබේ. එම අධිතිවාසිකම් භූක්ති විදින අතර ඒ හා බැඳුණු යුතුකම් සමාජය වෙත ඉටු කිරීම පුරවැසියා සතු වගකීම වේ.

එම යුතුකම්

- නීතිමය යුතුකම්
- සඳවාරාත්මක යුතුකම් ලෙස දෙයාකාරයකට වර්ග කර දක්වීමට හැකි ය.

රජයට නීයමිත බදු ගෙවීම, පවතින නීතියට ගරු කිරීම, ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව ආරක්ෂා කිරීම, නීතිය හා සාමය ආරක්ෂා කිරීමට සහය වීම නීතිමය යුතුකම්වලට නිදුසුන් ය. නීතිමය යුතුකම් ඉටු නොකිරීම දැඩිමට හේතු වේ.

වැඩිහිටියන්ට ගරු කිරීම, සමාජ සිරිත් විරිත් පිළිපැදීම සඳවාරාත්මක යුතුකම්වලට නිදුසුන් ය. සඳවාරාත්මක යුතුකම් ඉටු කිරීමේ විනිශ්චයකරුවා බවට පත් වන්නේ පුද්ගලයාගේ හඳු සාක්ෂියයි.

පුද්ගලයා සැම අධිතිවාසිකමක් ම භූක්ති විදිය යුත්තේ පොදු සමාජ අභිවෘත්‍යාධියට හානියක් නොවන අයුරිනි. රකියාවක් කිරීමට පුද්ගලයාට අධිතියක් තිබේ. රකියාවට අදාළ සේවාවන් කැපවීමෙන් යුතු ව සමාජ සංවර්ධනයට හේතුවන ලෙස ඉටු කිරීම පුද්ගලයාගේ වගකීම වේ.

පුරවැසි යුතුකම් පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ (1978) සඳහන් පහත දක්වෙන කොටස අධ්‍යානය කරන්න.

28 වන ව්‍යවස්ථාව :- අධිතිවාසිකම් සහ නන්වැදැරුම නිදහස ක්‍රියාත්මක වීමත්, භූක්ති විදිමත් යුතුකම් හා බැඳීම ඉටු කිරීමෙන් වෙන් ව පැවතිය නොහැක්කේ ය. එහෙයින්,

(අ) ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සහ නීතිය ආරක්ෂා කොට අනුගමනය කිරීම ද,

(ආ) ජාතික අභිවෘත්‍යාධිය වර්ධනය කිරීම හා ජාතික සමගිය පෝෂණය කිරීම ද,

- (ඇ) තමන් විසින් තෝරා ගනු ලැබූ රැකියාවෙහි හඳුය සාක්ෂියට එකග ව නොපිරිහෙලා වැඩි කිරීම ද,
- (ඇ) පොදු දේපල සුරක්ෂිත කොට ආරක්ෂා කිරීම ද, පොදු දේපල අයටා පරිදි ප්‍රයෝග්‍යනයට ගැනීමට සහ නාස්ථි කිරීමට එරෙහි ව ක්‍රියා කිරීම ද,
- (ඉ) සෙසු අයගේ අයිතිවාසිකම් සහ නන්වැදැරුම් නිදහස ගරු කිරීම ද,
- (ඊ) ස්වභාව ධර්මය සහ ස්වභාවික සම්පත් රෙක ගැනීම ද ශ්‍රී ලංකාවාසී සැම තැනැත්තෙකුගේ ම යුතුකම වන්නේ ය.

පුරවැසියා කෙරෙහි වන වගකීම්

පුරවැසියාගේ වගකීම මෙන් ම, රාජ්‍යයෙන් පුරවැසියා කෙරෙහි ඉටු විය යුතු වගකීම් සමුදෙක් ද වේ. බොහෝ රාජ්‍යයන් ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවලට මෙම රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති අඩංගු කර තිබේ. එබැවින් ආණ්ඩුව තම පාලන කටයුතු පවත්වා ගෙන යාමේ දී ජන සමාජයට ඉටු විය යුතු වගකීම මෙමගින් පැහැදිලි කර ඇත.

රාජ්‍යයේ වගකීම්වලට නිදසුන් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- නීතිය හා සාමය ආරක්ෂා කිරීම
- සමානාත්මක මූලධර්මය ආරක්ෂා කිරීම
- ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාවට අනුව කටයුතු කිරීම
- නීතියේ සාධාරණත්වය සුරක්ෂිත කිරීමට ඉඩ සැලසීම
- රැවේ සම්පත් සාධාරණ ව බෙදී යන පරිදි කටයුතු කිරීම
- රාජ්‍ය මූදල් පාලනයේ දී විනිවිදහාවයෙන් යුතු ව කටයුතු කිරීම
- සමාජ සුරක්ෂිතභාවය හා සුබසාධනය ඇති කිරීම
- පරිසරය ආරක්ෂා කොට සුරක්ෂිත කිරීම

ක්‍රියාකාරකම්

- පාසල් දිෂුනයෙක් වශයෙන් ඔබ තුළුති විදින අයිතිවාසිකම් 3ක් සඳහන් කර ඒ වෙනුවෙන් ඔබෙන් ඉටු විය යුතු යුතුකම් ලැයිස්තු ගත කරන්න.
- පවුල් සාමාජිකයෙක් වශයෙන් ඔබට ලැබෙන අයිතිවාසිකම් හා එම අයිතින් සමග බැඳුණු යුතුකම් වගාන්ත කරන්න.
- අනාගත පුරවැසියෙකු වශයෙන් ඔබෙන් රටට ඉටු විය යුතු යුතුකම් ලැයිස්තුවක් සකස් කරන්න.

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමයක් සාර්ථක වීමට අවශ්‍ය සාධක

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමයක සාර්ථකත්වයට බලපාන සාධක රාඛියක් වේ. ඉන් කිහිපයක් පහත විස්තර කර ඇත.

නිදහස් හා සාධාරණ මැතිවරණ

නිදහස් හා සාධාරණ මැතිවරණයක පැවතිය යුතු අංග ලක්ෂණ පිළිබඳ ඔබට මේ පෙර “ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයක අංග ලක්ෂණ” යටතේ අධ්‍යායනය කිරීමට අවස්ථාව ලැබේ.

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමය යටතේ පාලකයන් තොරා ගනු ලබන්නේ සර්වජන ජන්ද බලය පදනම් කර ගෙන පැවැත්වෙන මැතිවරණ මගින් ය. ජන්දදයකයාට බලපැමකින් තොර ව තම දේශපාලන මතය මැතිවරණයක දී ප්‍රකාශ කිරීමට ඉඩ සැලසීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. එය නිදහස් මැතිවරණයක මූලික ලක්ෂණයකි.

සාධාරණ මැතිවරණයක් යනුවෙන් අදහස් කරනු ලබන්නේ දූෂණ වංචාවලින් තොර ව මැතිවරණයට මුහුණ දෙන සියලු ම දේශපාලන කණ්ඩායම්වලට සමාන පදනමකින් මැතිවරණ කටයුතුවලට සහභාගි වීමට සුදුසු වාතාවරණය සලසා දීමයි.

මැතිවරණ පැවත්වීම පමණක් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයේ පැවැත්මට ප්‍රමාණවත් තොවන අතර, ඒවා නිදහස් හා සාධාරණ මැතිවරණ විය යුතු ය.

නිදහස් හා සාධාරණ මැතිවරණයක් මගින් පාලකයන් බලයට පත් වීම, මහජන සහයෝගය, විශ්වාසය සහ පිළිගැනීම පාලකයන් වෙත හිමි වීමට හේතු වේ. මෙම තත්ත්වය ආණ්ඩුවක සුජාතාවය ලෙස ද සැලකේ.

නීතියේ ආධිපත්‍යය පැවතීම

පුරවැසියන්ගේ බාහිර වර්යාව පාලනය කිරීම සඳහා රාජ්‍ය මගින් පනවනු ලබන රිති සමුද්‍ය නීති යනුවෙන් සරල ව හැඳින්වීමට පිළිවන. මෙම නීතිවලට පාලක, පාලිත දෙපක්ෂය ම යටත් වීම, අවනත වීම, ගරු කිරීම කළ යුතු අතර නීති අඩ්බවා යාම තොකළ යුතු ය. රටක සියල්ලන්ට ම ඉහළින් නීතිය පවතින අතර නීතියේ රක්වරණය සැමට සම ව ලැබේය යුතු ය. ආණ්ඩුවට තම කටයුතු බාධාවකින් තොර ව පවත්වා ගෙන යාමට නීතිය උපකාරී වන අතර, පුරවැසියන් තුළ ආණ්ඩුව කෙරෙහි පවතින විශ්වාසය තහවුරු වීමට ද එය හේතු වේ.

අධිකරණයේ ස්වාධීනත්වය

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය ගොඩ නැගීමේ ප්‍රධාන කළුනක් ලෙස අධිකරණය සැලකෙන අතර, මෙම ආයතනය කිසිදු බලපෑමකින් තොර ව පවත්වා ගෙන යාම ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයක සාර්ථකත්වයට අත්‍යවශ්‍ය වේ. පවත්නා නීතියට අනුව අපක්ෂපාති තින්දු ලබා දීම සඳහා අධිකරණය කිසිවෙකුටත් බලපෑම් කළ තොගැකි ස්වාධීන ආයතනයක් ලෙස පැවතිය යුතු ය.

එවේ සියලු පුරවැසියන්ට පවත්නා නීතියට අනුව යුත්තිය හා සාධාරණත්වය ඉටු කිරීමට හැකියාව ලැබේ. ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී රාජ්‍යයන්හි ආණ්ඩුවෙම ව්‍යවස්ථාව මගින් අධිකරණයේ ස්වාධීනතාව සුරැකීම සඳහා විධිවිධාන සලසනු ලබයි. ස්වාධීන, අපක්ෂපාති අධිකරණයක පැවැත්ම, යුත්තිය හා සාධාරණත්වය අගයන නීතිගරුක සමාජයක් ගොඩනැගීමට මහෝපකාරී වේ.

1.6 රුපය

දේශපාලන අවබෝධයකින් යුතු ජනතාවක් සිටීම

මැතිවරණයක දී මහජනතාවට හිතකර ආණ්ඩුවක් බලයට පත් කර ගැනීම ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයක සාර්ථකත්වයට බෙහෙවින් හේතු වේ. මෙම ක්‍රියාවලියේ වැදගත් ම කාර්යභාරය පැවරෙන්නේ ජන්දදයකයාට ය.

මැතිවරණයට ඉදිරිපත් වන විවිධ දේශපාලන පක්ෂ හා කණ්ඩායම් විසින් තම ප්‍රතිපත්ති ජනතාව වෙත ඉදිරිපත් කරනු ලබයි. එම ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශන සැලකිල්ලට ගෙන තම මතය තිබැරදි ව ප්‍රකාශ කිරීමට ප්‍රමාණවත් දේශපාලන අවබෝධයක් ජන්දදයකයන් තුළ පැවතිය යුතු ය.

එමෙන් ම සමාජයේ ආදර්ශවත් වරිත ලෙස කැඳී පෙනෙන අපේක්ෂකයන් තෝරා පත් කර ගැනීම කෙරෙහි ද කැපවීමෙන් ජාතිය ගොඩ නැගීම සඳහා කටයුතු කරන උදුර නායකයින් තෝරා පත් කර ගැනීමට ද ජන්දදයකයාගේ අවධානය යොමු විය යුතු ය.

වැරදි ක්‍රියාවන්හි නිරත වන දේශපාලකයන් මැතිවරණයක දී නැවත බලයට පැමිණීම වැළැක්වීමට ද බුද්ධිමත් ජන්දදයකයාට හැකි වේ. ඒ අනුව රටේ යහපාලනයක් ගොඩනැගීම සඳහා දයකත්වය ලබා දීමට බුද්ධිමත් ජන්දදයකයාට හැකියාව ලැබේ. රටක බුද්ධිමත්, දේශපාලන අවබෝධයකින් යුතු ජනතාවක් සිටීම සාමකාමී දේශපාලන වාතාවරණයක් ගොඩ නැගීමටත්, වංචා දූෂණ ආදියෙන් තොර සමාජයක පැවැත්මටත් බෙහෙවින් හේතු වේ.

ක්‍රියාකාරකම

- ජන්දදයකයකු තම ජන්දය ප්‍රකාශ කිරීම පිළිබඳ තීරණය ගැනීමේ දී අවධානයට යොමු කළ යුතු කරගැනීමෙන් ඇතුළත් ලැයිස්තුවක් සකස් කරන්න.

යහපත් ආර්ථික මට්ටමක් පැවතීම

මුළුක මිනිස් අවශ්‍යතා ප්‍රශ්නයක් මට්ටමින් ඉවු වීම ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයේ ගක්තිමත් පැවැත්ම කෙරෙහි බලපාන ප්‍රධාන සාධකයකි. ආහාර, ඇඳම්, නිවාස, අධ්‍යාපනය, සෞඛ්‍ය හා පොදු සේවා අදිය ප්‍රමාණවත් ව භූක්ති විදිමට ලැබීම ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සමාජයක පැවැත්මට ආධාර වේ.

නිදහස, අයිතිවාසිකම්, සමානාත්මකාව වැනි ගණාංගවල පැවැත්ම රඳා පවතින්නේ ද යහපත් ආර්ථික මට්ටමක් මත ය. මේ නිසා ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන කුමය යටතේ බොහෝ විට මෙම අවශ්‍යතා සපුරාලීම සඳහා සමාජ සුබසාධන කටයුතු ද ක්‍රියාත්මක කරනු ලබයි.

නිදහස් හා අපක්ෂපාතී ජනමාධ්‍ය පැවතීම

“ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයක අංග ලක්ෂණ” යටතේ ජන මාධ්‍ය මගින් ඉවු වන කාර්යභාරය පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීමට ඔබට අවස්ථාව ලැබේ.

තොරතුරු දීන ගැනීමේ අයිතිය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සමාජයක අත්‍යවශ්‍ය සාධකයක් බැවින් එය තහවුරු කිරීමේ වගකීම ජනමාධ්‍ය වෙත පැවතේ. එබැවින් ජනතාව වෙත තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීමේ දී ජනමාධ්‍යයන්ට නිදහස් හා අපක්ෂපාතී ව කටයුතු කිරීමේ වාකාරණයක් පැවතීම ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයේ සාර්ථකත්වයට හේතු වේ. එමෙන් ම අපක්ෂපාතී ව තොරතුරු සැපයීමටත්, සත්‍ය තොරතුරු වගකීමෙන් යුතු ව සැපයීමත් මාධ්‍ය සතු යුතුකම හා වගකීම වේ. එසේ කටයුතු කිරීමෙන් නිවැරදි ව ජන මතය ගොඩනැගීමට මාධ්‍යයට භැංකියාව ලැබේ.

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී දිවි පැවැත්ම

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ගණාංග ජන සමාජය තුළ ස්ථාපිත වීම ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයේ සාර්ථකත්වයට හේතු වේ. ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පුරවැසියකු සතු විය යුතු වැදගත් ගණාංග කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- සාකච්ඡා මගින් තීරණවලට එළඟීම
- විරැදුෂ්‍ය මත ඉවසීම
- බහුතර මතයට ගරු කිරීම

- සහයෝගයෙන් කටයුතු කිරීම
- මානව අයිතිවාසිකම්වලට ගරු කිරීම
- නීතිගරුක වීම
- අයිතිවාසිකම් භූක්ති විදිමින් යුතුකම් ඉටු කිරීම
- ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයට බාධා පමුණුවන සාධක හඳුනා ගෙන සංවර්ධනාත්මක විවේචන ඉදිරිපත් කිරීම

මේ අනුව ජන සමාජයේ ප්‍රධාන ආයතන වන ප්‍රවාල, පාසල, උසස් අධ්‍යාපන ආයතන, රැකියා ස්ථාන ආදි සැම ආයතනයක ම කටයුතු පවත්වා ගෙන යාමේ දී එම ආයතනවල සමාජීකයන් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ගුණාංශ අගය කරමින් කටයුතු කිරීම වැදගත් වේ.

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමයක වැදගත්කම

සමාන අයිතිවාසිකම් හිමි වීම

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය පුද්ගලයාගේ නිදහස, අයිතිවාසිකම්, සමානාත්මකාව වැනි මූලික සංකල්ප මත ගොඩනැගැනු පාලන ක්‍රමයකි. ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමය තුළ හේද නොසළකා සැමට සමාන ව අයිතිවාසිකම් හිමි වේ. එමෙන් ම කිසිවෙකු වෙනස්කමකට භාර්තය නොවේ. එවන් වාතාවරණයක් ගොඩනැගීමට සූදුසු යාන්ත්‍රණයක් ද ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනය තුළ ස්ථාපිත කිරීමට විධිවිධාන සලසා තිබේ. එයට එක් නිදුසුනක් ලෙස ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමයක් පවතින රටවල ආණ්ඩුකුම ව්‍යස්ථාවක් පැවතීමත් රේ අනුව කටයුතු කිරීමත් දැක්විය හැකි ය.

සමාන අයිතිවාසිකම් හිමි වීම සමාජ ඒකාබද්ධතාව ගොඩනැගීමටත්, සමාජ ගැටුම් අවම වීමටත්, පුද්ගල සංවර්ධනය ඇති කිරීමටත් මූලික වශයෙන් හේතු වේ. මේ අනුව සමාන අයිතිවාසිකම් භූක්ති විදිමට අවස්ථාව සලසා දීම පොදුවේ සමස්ත සමාජයේ ම සංවර්ධනයට දෙයක වේ.

පුද්ගල හැකියා සහ දක්ෂතා සංවර්ධනයට ඉඩ ප්‍රස්තා ලැබීම

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයක් පවතින රටක පුරවැසියන්ට තම හැකියා සහ දක්ෂතා උපරිම මට්ටමට සංවර්ධනය කර ගැනීමට ඉඩ ප්‍රස්තා සපයනු ලබයි. පුද්ගලයුට තම බුද්ධිමය හැකියා මෙන් ම විවිධ කුසලතා සංවර්ධනය කර ගැනීමට ද ඉඩ සැලස්. මේ සම්බන්ධයෙන් සීමා හෝ බාධා පැනවීමක් කිසිවෙකත් සිදු නොවේ.

අධ්‍යාපනය, වංත්තිය පුහුණුව සඳහා අවස්ථා ලබා දීම මෙන් ම පුද්ගලයන් සතු විශේෂ හැකියා හඳුනාගෙන ඒවා සංවර්ධනය කර ගැනීමට ද අවස්ථාව සලසා දෙනු ලබයි.

නිදහස හා අයිතිවාසිකම්, සමානාත්මකාව පදනම් කර ගනිමින් ඩක්ති විදිමට අවස්ථාව ලැබීම පුද්ගල හැකියා සහ දක්ෂකා සංවර්ධනයට විශාල පිටිවහලක් වේ.

පුරවැසියන්ට පාලනයට සහභාගි වීමට අවස්ථාව උදා වීම

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයක විශේෂ ලක්ෂණය වන්නේ ජනතාවට පාලනයට සහභාගි වීමට ඇති දේශපාලන අයිතියයි. සාපුරු ව ම පාලනයට සහභාගි වීමට නොහැකි බැවින් නියෝජිතයන් මගින් පාලනයට සහභාගි වීමට අවස්ථාව ලැබේ. ඒ අනුව සර්වජන ජන්ද බලය මගින් පාලකයන් තෝරා පත් කර ගනු ලබන්නේ ජන්ද දෙකායන් විසින් ය. මැතිවරණ ක්‍රියාකාරකම්වලට සහභාගි වීමට පුරවැසියන්ට අවස්ථාව ලැබේ. මැතිවරණයක දී ජන්ද අපේක්ෂකයකු ලෙස ඉදිරිපත් වීමට හැකි ය. එමෙන් ම මැතිවරණයක දී බලයට පත් වන ආශ්ච්‍රෝවේ ක්‍රියාකාරිත්වය පිළිබඳ විමසිලිමත් ව සිටිමින් ඒ පිළිබඳ තම අදහස් දැක්වීමට ද පුරවැසියන්ට අයිතිය තිබේ.

මානව සංවර්ධනයට ප්‍රමුඛතාව හිමි වීම

ආහාර, නිවාස, අධ්‍යාපනය, සෞඛ්‍යය, රැකිරක්ෂා සහ වෙනත් පොදු පහසුකම් ආදිය මානව සංවර්ධනයට බලපාන සාධකවලට නිදුසුන් ලෙස දක්වීය හැකි ය. ජනතාවගේ ජ්වන තත්ත්වයේ ගුණාත්මක සංවර්ධනයක් ඇති කිරීමට මෙම සාධක හේතු වේ.

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය ක්‍රියාත්මක විමේ දී විවිධ දේශපාලන පක්ෂ බලය ලබා ගැනීමේ තරගයක යෙදී සිටී. බලය ලබා ගැනීමේ තරගයේ දී මහජනතාව වෙත ඉදිරිපත් කෙරෙන ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශනවල ප්‍රමුඛතාව බොහෝ විට ලැබෙන්නේ මහජන සූජසාධනයට අදාළ ප්‍රතිපත්තිවලට ය.

එමෙන් ම මෙම පහසුකම් සැපයීම කෙරෙහි විශේෂ අවධානයක් යොමු කරමින් කටයුතු කිරීම ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයක දක්නට ලැබෙන විශේෂ ලක්ෂණයකි. ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයේ වර්ධනයත් සමඟ රාජ්‍ය සූජසාධන ආයතනයක් බවට පරිවර්තනය වීම 20 වන සියවසේ මූල් දෙක කිහිපය කුළ ආරම්භ විය.

මේ අනුව ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයක් පවතින රටවල අධ්‍යාපනය, සෞඛ්‍ය වැනි සේවා නොමිලයේ සපයන අවස්ථා ද ඇතේ. ශ්‍රී ලංකාව ඊට නිදුසුනක් ලෙස දක්වීය හැකි ය.

සාම්කාමී සමාජයක් ගොඩනැගීමට පදනම වැළිම

වත්මන් බොහෝ ජන සමාජ බහු සංස්කෘතික ජන සමාජ වේ. ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයක පුරවැසියේ සියලු දෙනා ම පාලනයේ කොටස්කරුවෝ වෙති. එමෙන් ම

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයක් කුල ක්‍රියාත්මක වන පහත දැක්වෙන ලක්ෂණ සාමකාමී ජන සමාජයක් ගෞඩ තැගීමට හේතු වේ.

- නීතියේ ආධිපත්‍යය පැවතීම
- අධිකරණයේ ස්වාධීනත්වය
- නිදහස, සමානාත්මකාව හා සමාන අයිතිවාසිකම් හිමි වීම.
- බහුතර මතයට අනුව කටයුතු කිරීම
- සුළුතරයේ අදහස් ගරු කිරීම
- සාකච්ඡා මගින් තීරණවලට එළඹීම
- පුරවැසියන්ට තම අදහස් සාමකාමී ව ප්‍රකාශ කිරීමට අවස්ථාව ලැබීම

සමාජ සුබසාධනය

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන කුමයේ වර්ධනයන් සමග රාජ්‍යය සුබසාධන ආයතනයක් බවට පරිවර්තනය වීම 20 වන සියවසේ මූල් දිගක කිහිපයේ සිට ආරම්භ විය. එහි ප්‍රතීඵලයක් වශයෙන් පුරවැසියන්ගේ ජීවන තත්ත්වයේ ගුණාත්මකභාවයට දෙක වන සමාජ සුබසාධන කටයුතු කෙරෙහි විශේෂ අවධානය යොමු කරමින් කටයුතු කිරීම ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලනයක වැදගත් ලක්ෂණයක් බවට පත් වී තිබේ.

1.7 රුපය

අධ්‍යාපනය, සෞඛ්‍ය, නිවාස, ප්‍රවාහනය, සමාජ ආරක්ෂණ කුම, දිලිඹු සහන වැඩසටහන්, වැඩිහිටියන් සඳහා රක්වරණ වැඩසටහන් ආදිය ආණ්ඩුවේ මැදිහත් වීමෙන් පවත්වාගෙන යාම රීට නිදුසුන් ලෙස දැක්වීමට හැකි ය.

ක්‍රියාකාරකම

- ශ්‍රී ලංකික පුරවැසියන්ට පහත සඳහන් අයිතින් හිමි වන අවස්ථාවන්ට නිදුසුන් දක්වමින් පහත වගුව සම්පූර්ණ කරන්න.

අයිතින්	හිමි වන අවස්ථාවන්ට නිදුසුන්
1. සමාන අයිතිවාසිකම් හිමි වීම	ලදා:- තීතිය ඉදිරියේ සමානත්වය (1) _____ (2) _____
2. පුද්ගල හැකියා සහ දක්ෂතා වර්ධනය	(1) _____ (2) _____
3. පාලනයට සහභාගි වීම	(1) _____ (2) _____

පාසල් ශිෂ්‍යයකු ශිෂ්‍යාචක ලෙස හා පවුලේ සාමාජිකයෙකු ලෙස පහත වගුවේ I තිරුවේ දැක්වෙන ගුණාංග ප්‍රගුණ කර ගැනීමට ඔබට ලැබෙන අවස්ථා II හා III තිරුවලට අදාළ ව සටහන් කරන්න.

I තිරුව (ගුණාංගය)	II තිරුව (පාසල් ශිෂ්‍යයකු ශිෂ්‍යාචක ලෙස)	III තිරුව (පවුලේ සාමාජිකයෙකු ලෙස)
1. සහයෝගයෙන් කටයුතු කිරීම		
2. අනු අදහස් ගරු කිරීම		
3. තීති ගරුක වීම		
4. සාකච්ඡා මගින් තිරණවලට එළඹීම		